

РЕШЕНИЕ

«05» июнь 2026 ел

Олы Шырдан
авылы

КАРАР

№46

Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты
статусы турындагы нигезләмәне раслау хакында

«Гавами хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 24 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Шырдан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы, Олы Шырдан авыл жирлеге Советы Регламенты нигезендә Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының Олы Шырдан авыл жирлеге Советы карар кабул итте:

1. Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турында кушымта итеп бирелә торган нигезләмәне расларга.

2. Олы Шырдан авыл жирлеге Советы карарының үз көчен югалтуын танырга.:

- "Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турындагы нигезләмәне раслау хакында» 2021 елның 04 мартындагы 29 номерлы;

- " Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 04 мартындагы 29 номерлы карары белән расланган Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында» 2021 елның 19 августындагы 48 номерлы;

- " Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 04 мартындагы 29 номерлы карары белән расланган Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында (Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2022 елның 03 февральдагы 62 номерлы карары белән кертелгән үзгәрешләр белән)» 2021 елның 23 декабрдәге 60 номерлы;

- 2023 елның 10 марты №114 " Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 04 мартындагы 29 номерлы карары белән расланган Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында (Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 19 августындагы 48 номерлы, 2022 елның 03 февралендәге 62 номерлы карары белән кертелгән үзгәрешләр белән)»;

- 2023 елның 24 августындагы 135 номерлы «Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 04 мартындагы 29 номерлы карары белән расланган Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында»(Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 19 августындагы 48 номерлы, 2021 елның 03 февралендәге 62 номерлы, 2023 елның 10 мартындагы 2023 елның 10 мартындагы 114 номерлы карары белән кертелгән үзгәрешләр белән)";

- 2023 елның 14 декабре №148 «Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021

елның 04 мартындагы 29 номерлы карары белән расланган Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр керту хакында» (Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 19 августындагы 48 номерлы, 2021 елның 03 февралендәге 62 номерлы, 2023 елның 10 мартындагы 2023 елның 10 мартындагы 114 номерлы карары белән кертелгән үзгәрешләр белән), 2023 елның 24 августындагы №135));

- 2026 елның 20 апреле №35 «Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 04 мартындагы 29 номерлы карары белән расланган Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турындагы нигезләмәгә үзгәрешләр керту хакында» (Олы Шырдан авыл жирлеге Советының 2021 елның 19 августындагы 48 номерлы, 2021 елның 03 февралендәге 62 номерлы, 2023 елның 10 мартындагы 2023 елның 10 мартындагы 114 номерлы карары белән кертелгән үзгәрешләр белән), 2023 елның 24 августы №135, 2023 елның 14декабре №148)".

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Зеленодольск муниципаль районының мәгълүмат сайтында (www.zelenodolsk.tatarstan.ru) Интернет челтәрәндә, шулай ук Олы Шырдан авыл жирлегенең мәгълүмат стендларында түбәндәге адреслар буенча: Олы Шырдан авылы, Г.Тукай урамы, 10 йорт (хакимият бинасы), Олы Шырдан авылы, Киров урамы, 6 йорт (авыл мәдәният йорты бинасы).

**Олы Шырдан авыл Башлыгы
авыл жирлекләре,
совет рәисе**

И.Г. Камалова

Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутаты статусы турында нигезләмә

Өлеге Нигезләмә Олы Шырдан авыл жирлеге Советы депутатының (алга таба – депутат) хокукларын һәм бурычларын билгели, алар үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда төп хокукый һәм социаль гарантияләрен күздә тотат.

1 Статья. Депутат статусының хокукый нигезе

1. Депутат статусы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы Зеленодольск муниципаль районының «Олы Шырдан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы (алга таба – жирлек уставы), өлеге Нигезләмә нигезендә билгеләнә.

2. Депутат булып бермандатлы сайлау округы буенча муниципаль сайлауларда сайланган һәм Олы Шырдан авыл жирлеге Советында (алга таба – жирлек Советы) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнарында һәм муниципаль норматив хокукый актларда каралган вәкилләккә һәм башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыруга вәкаләтле Россия Федерациясе гражданы тора.

3. Депутат үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарда, Татарстан Республикасы Конституциясенә, жирлек Уставына һәм муниципаль норматив хокукый актларга, шулай ук сайлаучыларның мәнфәгатьләренә таяна.

4. Депутатка үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз башкару өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Депутат үз статусын депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле булмаган эшчәнлек өчен файдаланырга хокукы түгел.

2 Статья. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыру шартлары

1. Депутатлар үз вәкаләтләрен даими булмаган нигездә башкаралар, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып баралар, моңа яртылаш авыл уставында билгеләнгән очраklar керми.

2. Депутатка үз вәкаләтләрен даими булмаган нигездә гамәлгә ашыру өчен эш бирүче тарафыннан эш урынын (вазыйфасын) саклап калып, дэвамлылыгы жирлек уставы белән билгеләнгән чорга эштән азат ителү гарантияләне.

3. Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә 10 проценты даими нигездә эшли.

3 Статья. Депутат вәкаләтләре чоры

1. Депутатның вәкаләтләре чоры биш ел тәшкил итә.

2. Депутатның вәкаләтләре ул сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш жирлек советының тулы хокукы составта беренче утырышын уздырган көннән туктатыла.

4 Статья. Депутат статусына бәйле чикләүләр, тыюлар

1. «Гавами хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очраklардан тыш, депутатлар Россия Федерациясе

сенаторлары, Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутатлары, Россия Федерациясе субъектларының закон чыгару органнары депутатлары була алмый, Россия Федерациясенең башка дәүләт вазыйфаларын, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт вазыйфаларын, шулай ук дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларын һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын башкара алмый. (алга таба – 33-ФЗ номерлы закон), башка федераль законнар белән.

2. Депутат, 33-ФЗ номерлы законда, башка федераль законнарда билгеләнгән очраклардан тыш, башка муниципаль берәмлекнең вәкилләкчеләре органы депутаты яисә башка муниципаль берәмлекнең муниципаль берәмлеге башлыгы вәкаләтләрен бер үк вакытта башкара алмый.

3. Депутатлар Россия Федерациясенең коррупциягә каршы көрәш турындагы законнары белән билгеләнгән чикләүләрен, тьюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш.

4. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутатлар:

1) эшқуарлык эшчәнлегенә белән шәхсән яисә ышанычлы затлар аша шөгыйльләнергә;

2) коммерциячел яисә коммерциягә карамаган оешма белән идарә итүдә катнашырга, түбәндәге очраклардан тыш:

а) сәясәт партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел һөнәр берлеге оешмасының сайланулы органы белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашу;

б) коммерциячел булмаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу (сәясәт партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел һөнәр берлеге оешмасының сайланулы органы белән идарә итүдә катнашудан, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләренең съездында (конференциясендә) яисә гомуми җыелышында катнашудан тыш) Татарстан Республикасы Законнарында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы рәисенә алдан хәбәр итү белән;

в) Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре Советында, муниципаль берәмлекләренң башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә бирү;

г) муниципаль берәмлек исемнән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләргә (устав капиталындагы өлешләргә) идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукый актлар нигезендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен гамәлгә куючысы (акционерлы, катнашучысы) муниципаль берәмлек булган оешманың идарә органнарына һәм ревизия комиссиясенә түләүсез нигездә тапшыру;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) укытучылык, фәнни һәм башка иҗат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Шулай ук вакытта укытучылык, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар ачалары исәбеннән генә финанслана алмый.;

4) Әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яисә күзәтчелек советлары, коммерциягә карамаган чит ил хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчеләренең башка органнары составына керергә.

5. Муниципаль вазыйфаларны биләүче, вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы затлар граждән, административ яисә жинаять эше йә административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яисә вәкил (законлы вәкиллеке очрақларыннан тыш) сыйфатында катнаша алмыйлар.

5 Статья. Депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Депутаттнень эряйхненди эсь лувихть пялькстыхнень эзда пялькстыхнень эзда:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкага китү;
- 3) суд тарафыннан хокукка сәләтсез яисә хокукка сәләте чикләнгән дип тану;
- 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яисә вафат дип игълан ителү;
- 5) аңа карата судның гаепләү хөкеменең законлы көченә керүе;
- 6) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;
- 7) Россия Федерациясе граждәнлыгын туктату яисә чит дөүләт граждәнлыгы (граждәнлыгы) йә яшәүгә рәхсәте яисә Россия Федерациясе граждәнның чит дөүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булу;
- 8) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
- 9) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алмаштыручы альтернатив граждән хезмәтенә юллама;
- 10) чит ил агенты статусын алу;
- 11) 33-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән башка очрақлар.

2. Депутатның вәкаләтләре жирлек советы карары белән алты ай рәттән жирлек советының барлык утырышларында житди сәбәпләр булмаганда вакытыннан алда туктатыла.

3. Депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында жирлек Советы тарафыннан карар кабул ителгән Депутат әлеге карарга карата шикаять белдерү турындагы гариза белән әлеге карар рәсми басылып чыккан көннән алып 10 көн эчендә судка мәрәжәгать итәргә хокуклы.

4. Вәкаләтләре жирлек Советының депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган депутат күрсәтелгән карарга суд тәртибендә шикаять биргән очрақта, жирлек Советы суд карары законлы көченә кәргәнче жирлек Советы депутатларын өстәмә сайлаулар билгеләү турында Карар кабул итәргә хокуклы түгел.

5. Депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында жирлек советы карары вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча, ә бу нигез жирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән булса, мондый нигез барлыкка килгән көннән алып өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

6. Әгәр жирлек Советының депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары статьяның 1 өлешендәге 2 пунктында каралган нигездә әлеге статьяның 5 өлешендә каралган срокларда кабул ителмәгән булса, депутат процессуаль законнарда каралган тәртиптә шәһәр Советының гамәл кылмавына шикаять белдерү турындагы гариза белән судка мәрәжәгать итәргә хокуклы.

7. Татарстан Республикасы Рәисе депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мәрәжәгать иткән очрақта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн итеп әлеге гаризаның жирлек советына кәргән көне санала.

6 Статья. Депутат хокуклары

1. Депутатның:

- 1) жирлек Советында даими комиссиялэргэ һәм тиешле вазыйфаларга сайларга һәм сайланырга;
- 2) жирлек Советы каравы өчен мәсьәләләр тәкъдим итэргэ;
- 3) жирлек Советы тарафыннан төзелә торган органнарны һәм жирлек Советы тарафыннан сайлана торган (билгеләп куела торган, килештерелә торган) вазыйфаи затларның кандидатураларын тәзү мәсьәләләре буенча фикер әйтергэ;
- 4) жирлек советының хокукый актлары проектларын хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибенә кертергэ;
- 5) көн тәртибе, тикшерелә торган мәсьәләләрне карау тәртибе һәм асылы буенча тәкъдимнәр һәм искәرمәләр, жирлек Советы карарлары проектларына тәзәтмәләр кертергэ;
- 6) жирлек Советы сессияләрендә чираттан тыш хисапны яисә жирлек советы контролендә булган теләсә кайсы органның яисә вазыйфаи затның мәгълүматын тыңлау турында тәкъдимнәр кертергэ;
- 7) жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә фикер алышуларда катнашырга;
- 8) үз тәкъдимнәреңне нигезләп һәм тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясарга, белешмәләр бирергэ;
- 9) жирлек Советы сессияләрендә гражданның, аның фикеренчә, ижтимагый әһәмияткә ия булган мәрәжәгатьләрен игълан итэргэ;
- 10) жирлек Советы тарафыннан төзелә торган органнарның составы (сан ягыннан, персонал яктан) һәм жирлек Советы тарафыннан сайлана торган (билгеләп куела торган, килештерелә торган) вазыйфаи затларның кандидатуралары буенча фикер әйтергэ;
- 11) даими комиссияләрең, жирлек Советы сессияләрең беркетмәләре белән танышырга;
- 12) депутат ярдәмчеләре булырга.

7 маддә. Депутат таныклығы һәм күкрәк билгесе

1. Депутатның жирлек Советы депутатының шәхесен һәм вәкаләтләрен раслый торган документ булып торган таныклығы һәм күкрәк тамгасы бар, ул аларны үз вәкаләтләре чорында куллана.

8 маддә. Депутат эшчәнлегә рәвешләре

1. Депутат эшчәнлегә рәвешләре булып:
  - 1) жирлек Советы сессияләре эшендә катнашу;
  - 2) жирлек Советының даими комиссияләре эшендә катнашу;
  - 3) федераль дәүләт хакимияте органнарының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларына, барлык оештыру-хокукый рәвештәге оешмалар житәкчеләренә, ижтимагый берләшмәләргә мәрәжәгать;
  - 4) муниципаль хокукый акт проекты кертү;
  - 5) жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар проектларын эшләүдә катнашу;
  - 6) жирлек Советы тарафыннан Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы тәртибендә кертелә торган Татарстан Республикасы законнары проектларын эзерләүдә катнашу;

- 7) депутат гарызнамәсе кертү;
- 8) сайлаучылар белән очрашулар, аларның мөрәжәгатьләре белән эшләү, үзе вәкил булган жирлек халкына үз эшчәнлегенә һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында мәгълүмат бирү;
- 9) жирле референдумнары, гавами тыңлауларны, жыелышларны, конференцияләргә һәм граждандан сорашып белешүләргә оештыруда һәм уздыруда катнашу;
- 10) территорияль ижтимагый үзидарә оештыруда катнашу.

2. Депутат үз эшчәнлеген федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, башка муниципаль хокукый актларда һәм жирлек Советы Регламентында каралган башка рәвешләрдә дә гамәлгә ашырырга мөмкин.

9 маддә. Депутат ярдәмчеләре

1. Депутат депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруда аңа ярдәм күрсәтү өчен өч ярдәмчегә ия булырга хокуклы. Депутат ярдәмчеләренә эше (эшчәнлегенә) ижтимагый башлангычларда башкарыла.

2. Депутат үз ярдәмчеләре өчен җаваплы һәм аларны теләсә кайсы вакытта алыштырырга хокуклы.

3. Депутат ярдәмчеләре эшенә (эшчәнлегенә) хокукый нигезләре жирлек Советы тарафыннан раслана торган жирлек Советы депутаты ярдәмчеләре турындагы нигезләмәдә билгеләнә.

10 маддә. Депутатның сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Депутат шөһәр халкы, шулай ук шөһәр территориясендә урнашкан предприятие, оешма коллективлары, муниципаль һәм башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Депутат сайлаучылар алдында, үз эше турында елга кимендә бер тапкыр хисап тотса, вакыт-вакыт аларга жирлек советы эше турында хәбәр итә, шулай ук айга кимендә бер тапкыр халыкны кабул итә.

3. Депутат жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мөнәсәбәтләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрә, алардан кәргән тәкъдимнәргә, гаризаларны, шикәятләргә карый, үз вәкаләтләре чикләрендә алардагы мәсьәләләргә дәрәҗә һәм вакытында хәл итәргә булыша.

4. Ведет приём граждан;

5. Җәмәгатьчеләк фикерен өйрәнә һәм кирәк булганда тиешле дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына һәм ижтимагый берләшмәләргә тәкъдимнәр кертә.

6. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен Зеленодольск муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен Зеленодольск муниципаль районы Олы Шырдан авыл башкарма комитеты тарафыннан бирелә торган биналарда аларны бирү тәртибенә туры китереп үткәрелә.

7. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары Россия Федерациясенә жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

8. Депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык Россия Федерациясә законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

11 маддә. Депутатларның Депутат этикасы кагыйдәләрен үтәве

1. Депутат җирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән түбәндәге йөкләмәләрен үтәргә тиеш:

1) шәхсән үзенә яисә якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләрен хәл иткәндә җирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә йогынты ясау өчен җирле үзидарә органнары эшендә катнашудан тыелып калырга һәм депутат статусыннан файдаланмаска;

2) депутат вазыйфаларын объектив үтәүдә шик тудырырлык үз-үзеңне тотудан тыелып торырга, шулай ук аның абруена яисә җирлек Советы абруена зыян китерерлек конфликтлы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликтны килеп чыгу куркынычы булганда-шәхси кызыксыну (турыдан-туры яисә читләтеп) депутат бурычларын тиешенчә, объектив, гадел үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый алган вәзгыять, - бу хакта җирлек советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге мәнфәгатьләр конфликттын булдырмауга яисә җайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) гавами чыгышларның җирлек Советында билгеләнгән кагыйдәләрен үтәргә;

5) Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә аңа билгеле булган белешмәләрен депутат эшчәнлегенә бәйлә булмаган максатларда фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) депутат бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачулар, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) түләмәскә.

12 маддә. Депутатның җирлек Советы сессияләрендә катнашуы

1. Депутат җирлек Советының барлык сессияләрендә дә катнашырга тиеш.

2. Депутат җирлек Советы сессияләрен үткөрү вакыты һәм урыны, карауга кертелә торган мәсьәләләр турында мәгълүмат ала, шулай ук әлеге мәсьәләләр буенча барлык кирәкле материалларны җирлек Советы Регламенты нигезендә ала.

3. Җирлек Советы сессияләрендә катнаша алмаганда, депутат, бер көннән дә соңга калмыйча, бу хакта җирлек Советы Президиумына яки район Советы аппаратына хәбәр итә.

13 маддә. Депутатларның җирлек Советының даими комиссияләре эшендә катнашуы

1. Депутат үзе әгъза булып торган җирлек Советы даими комиссияләренең барлык утырышларында да шәхсән катнашырга тиеш.

2. Депутат даими комиссияләр утырышларын үткөрү вакыты һәм урыны, карауга кертелә торган мәсьәләләр турында мәгълүмат ала, шулай ук әлеге мәсьәләләр буенча барлык кирәкле материалларны җирлек Советы Регламенты нигезендә ала.

3. Даими комиссияләр утырышларында катнаша алмаганда, депутат, бер көннән дә соңга калмыйча, бу хакта даими комиссия рәисенә яисә җирлек Советы аппаратына хәбәр итә.

14 маддә. Депутатның вазыйфаи затлар тарафыннан беренче чиратта кабул итү хокукы

1. Депутат эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча депутат Олы Шырдан авыл җирлегенә (алга таба – җирлек) территориясендә җирле үзидарә органнарының вазыйфаи

затлары, муниципаль предприятие һәм учреждение житәкчеләре тарафыннан чираттан тыш кабул итү хокукыннан файдалана.

2. Депутат вазыйфаи затка турыдан-туры яисә вазыйфаи затның кабул итү бүлмәсе (секретариаты) аша телдән йә язмача мөрәжәгать итә.

3. Телдән мөрәжәгать иткән очракта кабул итү вакыты жирлек Советы депутаты белән килешенгән вазыйфаи зат тарафыннан билгеләнә, ә депутат язмача мөрәжәгать иткән очракта кабул итү вакыты депутат мөрәжәгатен алган көннән өч көннән дә соңга калмыйча вазыйфаи зат тарафыннан билгеләнә.

4. Депутат кабул итү мөмкинлеге булмаганда, вазыйфаи зат депутат белән килешү буенча өч көн эчендә башка вакытны билгели.

15 маддә. Депутатның мәгълүмат алу һәм тарату хокукы

1. Депутат жирле үзидарә органнарыннан, муниципаль предприятиеләрдән, учреждениеләрдән һәм аларның вазыйфаи затларыннан закон белән саклана торган сер булып тормаган депутатлык эшчәнлегенә бәйле мәсьәләләр буенча мәгълүмат алырга хокуклы.

2. Депутат массакүләм мәгълүмат чараларында үз эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча Федераль законда каралган тәртиптә чыгыш ясарга хокуклы.

16 маддә. Депутат мөрәжәгатьләрен карау

1. Депутат дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, барлык оештыру-хокукый рәвешләрдәге оешмаларга, ижтимагый берләшмәләргә, депутат эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча тиешле вазыйфаи затларга телдән яисә язмача мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат депутат эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча мөрәжәгать иткән жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм аларның вазыйфаи затлары депутатка аның мөрәжәгатенә җавап бирергә яисә ул соратып ала торган документларны яисә белешмәләренә, әгәр мөрәжәгатьне өстәмә өйрәнү яки тикшерү таләп ителмәсә, кабул ителгән көннән алып 15 көн эчендә тапшырырга тиеш.

3. Депутат мөрәжәгатенә бәйле рәвештә нинди дә булса сорауларны өстәмә тикшерү яисә өстәмә өйрәнү үткәргә кирәк булган очракта, әлегә статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән вазыйфаи затлар һәм житәкчеләр бу хакта депутат мөрәжәгатен алган көннән алып 15 көн эчендә депутатка хәбәр итәргә тиеш. Соңгы җавап депутатка депутатның язма мөрәжәгатен алган көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча тапшырыла.

4. Дәүләт органнары, барлык оештыру-хокукый рәвешләрдәге оешмалар, ижтимагый берләшмәләр, аларның вазыйфаи затлары тарафыннан депутатлар мөрәжәгатьләрен карау тәртибе һәм сроклары законнар белән билгеләнә.

5. Депутат жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан мөрәжәгатьтә куелган мәсьәләләренә карауда турыдан-туры катнашырга хокуклы.

17 маддә. Депутат сорауы

1. Депутат яисә депутатлар төркеме жирлек Советы компетенциясенә керә торган мәсьәләләр һәм үзенең депутатлык эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча жирлек Мәрына, жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр житәкчеләренә депутат үтенече белән мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Депутат гарызнамәсе жирлек Советы сессиясендә язма рәвештә кертелә һәм жирлек Советы сессиясендә игълан ителә. Депутат гарызнамәсен рәсмиләштерү жирлек Советы Регламенты нигезендә башкарыла.

3. Депутат соравы жибәрелгән Орган яисә вазыйфаи зат аңа жавапны алган көннән алып 15 көн эчендә язма рәвештә бирә.

18 маддә. Депутатның бурычлары

1. Депутат бурычлы:

1) үз эшчәнлеген гамәлгә ашырганда Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын, жирлек уставын, башка муниципаль хокукый актларны үтәргә; гражданның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәүне һәм яклауны тәмин итәргә;

2) сайлаучыларны даими рәвештә, кимендә айга бер мәртәбә кабул итәргә;

3) гражданның, барлык оештыру-хокукый рәвешләрдәге оешмаларның, ижтимагый берләшмәләренең, дөүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының мәрәжәгатьләрен үз вакытында карарга һәм аларга үз компетенциясе чикләрендә жаваплар бирергә;

4) сайлаучылар алдында турыдан-туры очрашуларда хисап тотарга, шулай ук үз эшләре турында массакүләм мәгълүмат чаралары аша елга кимендә бер мәртәбә хәбәр итәргә;

5) депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле чикләүләрен үтәргә;

6) дөүләт һәм закон белән саклана торган башка сер сакларга, шулай ук депутат вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле рәвештә гражданның шәхси тормышына, намусына һәм абруена кагылышлы аңа билгеле булган белешмәләрен ачмаска.

2. Депутат федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы һәм жирлек Советының муниципаль хокукый актлары белән үзенә йөкләнгән башка бурычларны башкара.

19 маддә. Депутатның жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Депутат, жирле үзидарәнең коллегиаль органы әгъзасы буларак, жирлек советы, аның органнары эшчәнлегендә актив катнашуын тәмин итә торган тулы хокукларга ия.

2. Жирлек советы депутатның сайлау округындагы, жирлек Советындагы эше, жирлек Советы карарларын һәм йөкләмәләрен үтәве турында хәбәр тыңлый.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары депутатка аның эшендә кирәкле ярдәм күрсәтәләр, депутатка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында, үзидарә территориясен ыкътисадый һәм социаль үстерү программаларын үтәүнең барышы турында, депутатның тәнкыйди искәрмәләре һәм тәкъдимнәре буенча кабул ителгән чаралар турында хәбәр итәләр, депутатның законнарны, муниципаль берәмлекләренең вәкилләклә органнарының эш практикасын, жәмәгәтчелек фикерен өйрәнүенә булышлык итәләр.

20 маддә. Депутат эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

1. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруның социаль һәм башка гарантияләре жирлекнең законнары, Муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

2. Депутатларны жинаять яисә административ жаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алганда, тентүдә, сорау алуда, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук депутатларга карата, алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, язышу вақытында оператив-эзләү чаралары уздырганда депутатларның хокуклары гарантияләре алар файдалана торган элемент чаралары, аларга караган документлар федераль законнар белән билгеләнә.

3. Депутат әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм депутат статусына туры килә торган башка гамәлләр өчен, шул исәптән вәкаләтләр чоры тәмамлангач та, жинаять яисә административ жаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә депутат тарафыннан федераль законда каралган гавами мыскыллаулар, яла ягулар яисә башка хокук бозулар жибәрелгән очрақларга кагылмый.

4. Коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау яисә жайга салу турындагы таләпләрне үтәмәгән өчен депутатның коллегияль карарлар кабул итүдә (шул исәптән көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча тавыш бирүдә) катнашуы йә биләгән вазыйфасы буенча Россия Федерациясе норматив хокукый актларында каралган башка бурычларны үтәве депутатны жаваплылыкка тарту өчен нигез булып тормый.

21 маддә. Депутат эшчәнлеген гамәлгә ашыруда каршылыклар тудырган өчен жаваплылык

Жирле үзидарә органнарының, оешмаларның һәм ижтимагый берләшмәләрнең вазыйфаи затлары тарафыннан әлеге Нигезләмә нигезләмәләрен үтәмәү, шул исәптән әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән срокларны һәм депутат гарызнамәләренә һәм мәрәжәгатьләренә жаваплар бирү тәртибен үтәмәү, белә торып ялган мөгълүмат бирү, мөгълүмат бирүдән хокуксыз баш тарту, аны бирүдән читләшү, депутатларны кабул итү кагыйдәләрен бозу, каралган жаваплылыкка китерә законнар белән.